

Målgruppe

Ofte er mennesker med omfattende aktivitets- og mobilitetsbegrænsninger i risiko for at få tryksår og har brug for en forebyggende indsats.

Tryksår, tidligere kaldet liggesår, er et område på kroppen, hvor huden er beskadiget på grund af et langvarigt tryk eller vævsforskydning (shear). Det kan for eksempel være, fordi en person ligger meget ned i sin seng eller sidder i en kørestol i lange perioder (Isikrehænder.dk, 2016).

Begrænsninger i aktivitet og mobilitet

Tryksår er et sundhedsproblem, der ses i hele verden. De er pinefulde og omkostningstunge komplikationer, som ofte kan forebygges. Mange mennesker, der har aktivitets- og mobilitetsbegrænsninger, er i risiko for at udvikle et tryksår. I praksis er udfordringen at identificere de borgere, der har karakteristika, som øger sandsynligheden for, at de udvikler tryksår.

National Pressure Ulcer Advisory Panel (NPUAP) og European Pressure Ulcer Advisory Panel (EPUAP) har i et samarbejde udviklet guidelinen "Prevention and Treatment of Pressure Ulcers: Clinical Practice Guideline", som giver råd og anbefalinger til behandling og forebyggelse af tryksår. I det systematiske review peger forskere fra Europa, USA og Asien i 2012 - 2014 på, at følgende målgrupper er i risiko for at udvikle tryksår:

- Ældre
- Mennesker, der har været udsat for fysiske traumer
- Mennesker, der har en rygmarvsskade
- Mennesker, der har haft hoftebrud
- Mennesker på plejehjem eller i hjemmeplejen
- Akut syge
- Mennesker med diabetes
- Mennesker, der får intensivbehandling (Haesler, 2014)

I et dansk hospitalsprojekt "Forebyggelse af liggesår vha. ny screeningsmetode og sensorlagner" har Aarhus Universitetshospital afprøvet implementeringen af en ny metode til systematisk trykskadescreening (risikovurdering) af alle ny indlagte patienter. Det blev kombineret med systematisk forebyggende handlinger relateret til patientrisiko og brug af sensor lagner. Implementeringen bygger på en antagelse om, at det vil reducere antallet af trykskader, og dermed nedbringe det samlede ressourceforbrug anvendt til forebyggelse og behandling af trykskader under hospitalsindlæggelse og efter udskrivelse af patienterne til eget hjem (Vogelsang & Nygaard, 2012).

Projektets resultater viser, at følgende øger risikoen for at udvikle trykskader med den højeste faktor:

- At patienten er udsat for tryk samme sted på kroppen mindst 1½ time i træk
- At patienten mangler evne eller vilje til at bevæge sig
- At patienten er udsat for forskydningskræfter ved repositionering eller forflytning (Vogelsang & Nygaard, 2012)

Konklusionen er, at der er en sammenhæng mellem den tid, patienten udsættes for tryk og forskydningskræfter (shear) i vævet det samme sted. Dette har den største betydning for, om en trykskade udvikles eller ej, og det er uanset patientens vægt, højde og andre indre forhold (Vogelsang & Nygaard, 2012).

Vigtigt med struktureret tilgang til risikovurdering

Mennesker i risiko for at udvikle tryksår kan være indlagt på hospital, de kan være på bosteder, på plejehjem, eller de kan bo i eget hjem.

I Clinical Practice Guideline har forskerne vurderet, hvor sikkert vidensgrundlaget er for hver enkelt anbefaling, som gives i guidelinen.

Læs en uddybet [forklaring om vidensgrundlaget og en beskrivelse af anbefalingerne](#).

I guidelinen fremhæver forskerne, at der er solid viden, der peger på, at uanset, hvor borgeren befinder sig, bør de professionelle have en struktureret tilgang til at vurdere borgerens risiko for at udvikle tryksår. Heri skal indgå vurdering af aktivitet, mobilitet og hudens tilstand. (Styrken af evidens = B; Styrken af anbefaling = 🍌🍌) (Haesler 2014).

Anbefalinger til en struktureret tilgang til risikovurdering:

- Man skal betragte borgere, der er bundet til seng og/eller kørestol som værende i risiko for at udvikle tryksår (Styrken af evidens = B; Styrken af anbefaling = 🍌)
- Borgerens begrænsede muligheder for at bevæge sig har betydning for risikoen for at udvikle tryksår (Styrken af evidens = B; Styrken af anbefaling = 🍌🍌)
- En borger, som har et tryksår i kategori 1 er i risiko for, at såret forværres, eller at der udvikles et mere alvorligt sår (Styrken af evidens = B; Styrken af anbefaling = 🍌)
- En borger, som i forvejen har et tryksår – uanset hvor alvorligt det er – er i risiko for at udvikle flere tryksår (Styrken af evidens = B; Styrken af anbefaling = 🍌🍌)
- Hudens generelle tilstand har betydning for en borgers risiko for at udvikle tryksår (Styrken af evidens = B; Styrken af anbefaling = 🍌). (Haesler, 2014)

Kilder

Isikrehænder.dk (2016): <http://isikrehænder.dk/indsatsomraader/tryksaar/> (28-07-2015)

Baggrundsartikel fra [Materiale om forebyggelse og behandling af tryksår](#) – udgivet på Hjælpe-middelbasen 08/02/2017

Haesler, Emely (Ed.), (2014): Prevention and Treatment of Pressure Ulcers: Clinical Practice Guideline. National Pressure Ulcer Advisory Panel, European Pressure Ulcer Advisory Panel and Pan Pacific Pressure Injury Alliance. Cambridge Media: Perth, Australia; 2014.

Vogelsang, A-B & Nygaard, H (2012): Forebyggelse af tryk-skader vha. ny screeningsmetode og sensorlagner.

http://www.tryk-skader.dk/download/Afrapportering_Fonden_for_velfaerdsteknologi.pdf